

Söndagen efter Jul

TEXT: GAL. 4:4-6

Helgerna drar ofta skaror till kyrkorna, men julen intar bland dessa helger en säregen plats. Vi som är äldre tänker nästan alltid bakåt, vi minns vår barndoms jular. Erinringens makt är mycket svagare vid andra helger. Och minnets vandring bakåt är på ett sätt en tiggarfärd. I nuet är inga intryck starka och friska, vi längtar tillbaka till de första levnadsåren. Ursprungstidens grepp om oss är vårt eget famlande efter en förnyelse av oss själva. Julens texter talar också just om en födelse, men det är inte vår egen födelse. Det ligger ett barn framför våra ögon, det barnets födelse skulle vara vår förnyelse. Hur är det möjligt?

Texten säger om Kristus, att han är »född av kvinna och ställd under lagen«, för att ge oss frihet och »barnskap« hos Gud, »söners rätt« står det. Detta utvecklas i två delar, ett och samma ord användes två gånger och det är nyckelordet. »När tiden var fullbordad, sände Gud sin Son...«. Nu »har han sänt Anden i våra hjärtan«. Det är olika form på ordet här i svenskan – »sände« – »har sänt« – men det ord som Paulus skrev är precis detsamma, två gånger. Där ligger alltså ett barn, ett människoliv på jorden – det är sänt till oss. Och nu rör det sig någonting i vårt inre, tankar, tro, hopp – det är sänt in i våra hjärtan, det är Anden som arbetar i oss. Vad betyder det, att Kristus är sänd in i sin födelse och att Anden är sänd in i våra hjärtan?

Att Kristus är sänd, det betyder att man inte kan förklara honom utifrån det som fanns före honom. Han bröt sönder allt som man hade väntat sig av en Frälsare. Han är obegriplig utifrån sin omgivning, det finns en källa någonstans och källan väller fram genom honom och inte genom de andra runtomkring. Men det innebär också, att när vi står inför honom, då händer det något med oss, vi får nytt från honom!

Och därmed har vi redan vidrört det andra. Att Anden är sänd in i våra hjärtan, det betyder att Anden kommer från honom till oss. Anden

Predikan hölls den 24 december 1959 på en julbön i S:t Peters Klosters kyrka i Lund. Olof Sundby var liturg. Den 20 december hade Wingren varit assistent till Hans-Göran Carlsson vid dennes prästvigning i Linköpings domkyrka. Det var Ragnar Askmarks första prästvigning som biskop. Wingren hade den 25 mars samma år avböjt röster vid detta biskopsval med motiveringen att han inte kunde lämna arbetsuppgifterna vid Lunds universitet. 1958 hade Wingren utkommit med boken *Skapelsen och lagen*, den första delen i den dogmatik som 1960 fullbordades med boken *Evangeliet och kyrkan*.

är icke de infall som dyker upp i vår egen stillhet bara. När Kristi bild målas för oss och när berättelsen om honom når in i oss, då vaknar det någonting i vårt inre – och det kommer icke från oss själva. Där är ånger över gärningarna vi har begått, där är önskan om förvandling och mycket annat. Men är hans bild klart tecknad för oss, då klingar också en röst med i vårt inre: »Var icke förtvivlad eller orolig, du är ett barn och du har en Fader i himmelen!« Gud utplånar det gamla och låter det nya växa fram genom Andens verk i oss. De två »sändningarna« – att julens barn är sänt in i människolivet och att Anden är sänd in i våra hjärtan – de två flyter samman i Guds handlande med oss.

Finge vi nu höra Pauli ord, som han skrev eller dikterade två gånger – Gud »sände« Sonen, han »sände« Anden – då skulle vi känna igen ett gammalt bekant ord, som vi alla har hört, ordet »apostel«, det betyder »sänd«. Eftersom Kristus är kommen och eftersom människan behöver höra om honom för att få frid i hjärtat, därför börjar – det är den tredje »sändningen« – detta underliga resande nere kring Medelhavet: apostlar lider skeppsbrott på havet, apostlar sätts i fängelse och sliter spö, men de tiger icke, de fortsätter att tala och att måla bilden av honom som föddes i Betlehem. De kan inte sluta, ty de är sända. Medan detta apostlarnas drama utspelas därnere i Södern, låg mörkret över Norden, midvintermörkret med offer och med blot »under lagen«, samma mörker som nu lägger sig härutanför kyrkan i julnatten – ty i naturens värld händer ju ingenting nytt. Men en dag var den Utsände här, då kom den Vite Krist och drog fram. På julafton skulle vi kanske tänka på vad hans ankomst betydde för barnen. Respekten för styrkan hade vi förut häruppe, men när Barnet från Betlehem och Anden därifrån fick verka på hjärtane här, då blev det svaga och hjälplösa livet okränkbart – och se, detta är nytt! Vi har barn härinne i kyrkan i kväll, i vår julbön. Dessa barn lever nu i det tillstånd, som vi äldre bakåtblickande och en smula självupptaget längtar tillbaka till, och vi är handlingar i deras liv, goda eller onda handlingar, som kommer att bestämma deras hållning till allt i framtiden. Det bästa som kunde hända dem vore att de bevarades i den förväntan som de nu har, barnets förväntan, barnets visshet om att det som stundar är gott och ljust. Vi som är »vuxna« som det heter, vet mycket väl, hur svårt det är att bevara den förväntan, hur lätt det är att hårdna och förbittras och – veta att det som kommer det är inget värt. Att förbli barn och att se på alla sina medmänniskor som om de vore barn – vilket de är – det är en hög och ädel konst.

Nya testamentet visar oss ett sätt att lära den konsten och därom talar vår text. Det egendomliga uttrycket: Gud »har sänt Anden i våra hjär-

tan«, Anden »som ropar Abba, Fader!« det uttrycket leder oss fram till ett ord på Jesu egna läppar och på hans eget modersmål. När Jesus bad till Gud, ropade han ordet »Abba!«, vi hör det ännu idag liksom från hans egen tunga. Och det var inget högtidligt ord, utan det var ett vardagsord, såsom när vi i hemmet eller på gatan hör ett barn ropa »Far!«. Det låg ett oerhört anspråk i detta ord, ty endast den utlovade Messias stod Gud så nära, att han vågade tala så till Herren i himmelen. När Jesus nu kom i världen, tog han detta ordet i sin mun och det var nytt. Det kan ju vara lätt att byta ut ett ord, allt hänger på när man gör det. Lärjungarna kunde aldrig glömma, hur Jesus ropade »Far!«, det ser vi Markusevangeliets fjortonde kapitel. Det är natten i Getsemane, då det barn som föddes i julnatten i Betlehem skulle mista sitt liv. Han faller på knä på marken och säger: »Abba, Fader!« Aldrig är det så klart som då, att han är »född av kvinna och ställd under lagen«. Men i denna yttersta nöd erövrade han också åt sig den sällsamma makt i svaghetens gestalt som Johannesevangeliet i en av julens texter talar om: »Åt alla dem som togo emot honom gav han makt att bli Guds barn«. När han hade gått före, så kunde man efter honom i all nöd vända sig till Gud som till en fader och lita på att vad som än kom var det något gott som kom. Därur föddes den starka glädje som välldes fram i den urkristna församlingen. I dess gudstjänst kallade man Gud för »Far«, Abba!, såsom Jesus hade gjort, det hade man lärt sig och det är detta namnskick som Paulus syftar på här i texten.

Nu säger man kanske: Var finns idag en sådan församling, utrustad med Andens gåvor? Svar: när du ser ett litet barn knäppa sina händer och säga som det lärt sig »Fader vår, som är i himmelen«, då står du inför Kristi heliga församling. Denna barnsliga hänvändelse till Gud kan i samma enkla yttre åtbörd återvända hos åldringen som skall dö. Barnet och den gamle, det är de två stationerna, bägge är de omslutna av det heliga dopet och hägnade av Kristus – och mellan de två stationerna, »under lagen«, ligger all vår sorg och all vår strid. På hela sträckan är det möjligt för oss att ropa »Abba, Fader« och göra det i tillit. Den kristna församlingen har en osynlig Fader, men den har en stor Broder, ja, en storebror som har levat på jorden och gått igenom allt! »Den förstfödde bland många bröder« kallas han i Skriften, och det är i stil med Abba-namnet, med fars-namnet, att kalla honom den store Brodern, med många syskon, många »barn«, såsom vi snart skall sjunga i Olaus Petris psalm: »Vår Broder nu du vorden är«¹.

¹ Sv. Ps. 40:4 i 1937 års psalmbok och 33:4 i 1986 års psalmbok.

Det blir gärna så i vår julfromhet, att Jesusbarnet självklart finns där, förstås – nu skall vi göra oss beredda och värdiga inför julen. Den gamla julpsalmen har en annan ton, den förvånar sig först och främst över detta, att Han är här. Den kan liksom inte bli färdig med sin förvåning över att barnet har blivit fött åt oss, och i lovsången över gossen i krubban glömmer man aldrig bort vad det sen kostade honom att vara människa och vara det så, att han i evighet kunde lysa för alla människor. Man kan se något av detsamma på gamla målningar: mörker över alla ansikten och över hela tavlan – och så från barnet i krubban detta flödande ljus, som kastar sin strålgång över ansiktena, även över de mörkaste, och över själva tingen. Det är världen, hela jorden, som är annorlunda, eftersom Han är kommen, arbetet är annorlunda, sorgen är annorlunda – den är ett hårt skal bara, kärnan är glädje. Detta är julens evangelium, nytt för varje år, det kan aldrig bli gammalt.